

הפנסיה הגרמנית: אין מה להשוות

תוכנית הפנסיה הגרמנית מציגה לפני משתתפיה קושי פסיכולוגי: על הנרשם להשקיע סכום חד-פעמי ותמורתו מובטחים לו תשלומים חודשיים. אבל העיקר הוא כמה אתה משקיע ומה מובטח לך בתמורה, והפנסיה הגרמנית נותנת לדעת המומחים תשואה גדולה פי כמה וכמה מכל תוכנית פנסיונית אחרת העומדת לרשות ישראלים. איך קורה הנס הזה? רק בנסיבות היסטוריות שלמרבית הצער לא יחזרו על עצמן.

יצחק (חקה) עשת

■ הקושי הפסיכולוגי

תוכנית הפנסיה הגרמנית מציגה לפני משתתפיה הישראליים קושי פסיכולוגי. הישראלי רגיל לשלם בעד ביטוח (פנסיוני או אחר) פרמיות שוטפות, חודשיות, תלת-חודשיות או שנתיים "קטנות" ולעומת זאת, אם קורה האירוע הביטוחי, הוא רגיל לקבל כנגד תביעתו סכום חד-פעמי "גדול". לעומת זאת, בפנסיה הגרמנית המצב הוא הפוך: על הנרשם להשקיע סכום חד-פעמי נכבד ותמורתו מובטחים לו (ולשאריו אחריו) תשלומים חודשיים שוטפים, החל מגיל 65. אבל כל מי שבקי בענייני כספים יודע היטב, ששינוי זה בהרגל אינו קובע את התוצאה. העיקר הוא כמה אתה משקיע בסופו של דבר ומה מובטח לך בעד השקעה זו מצד שני. ובמקרה של הפנסיה הגרמנית, כפי שבדקו וקבעו מיטב המומחים, התשואה לכל שקל שמושקע גבוהה פי כמה וכמה, כשגובהה משתנה על פי הנתונים האישיים של המבוטח.

■ להחליט סופית

לתוכנית הפנסיה הגרמנית, כפי שהיא פועלת בישראל, יש חסרון אחד: היא אינה פשוטה להבנה. זו כנראה הסיבה, שגם לאחר שטובי המומחים לביטוח פנסיוני בישראל הוכיחו, שהתוכנית מעניקה למשתתפיה תשואה פי שלושה וארבעה יותר מכל תוכנית פנסיונית אחרת שבהישג ידם של ישראלים, עדיין יש אנשים (מחזיקי זכות לפנסיה גרמנית) המהססים ומתלבטים, אם כדאי או אולי לא כדאי לבצע את ההשקעה הדרושה.

השורות הבאות נכתבות בעיקר למען האנשים האלה, שזמנם הולך ואחל. למעשה, בשנה הקרובה יצטרפו כולם להחליט סופית. אלה שיירתו ולא יבצעו את ההשקעה עד לאותו מועד שקבע להם המוסד הפדראלי לביטוח סוציאלי בגרמניה (B.F.A.), יפסידו סופית את זכויותיהם ולמעשה, הרי זה כמו לזרוק כסף טוב לים.

■ איך קרה "הנס"

כדאי להסביר, קודם כל, איך קרה "הנס" הזה ומדוע הגרמנים משלמים כל כך הרבה למי שהשקיע יחסית כל כך מעט. לכך יש סיבות היסטוריות.

הביטוח הפנסיוני נולד בגרמניה עוד בימי של ביסמרק. כיום, זוהי תוכנית ממלכתית וולונטארית, כלומר כל אזרח רשאי להצטרף אליה רק אם הוא רוצה בכך, שלא כמו הביטוח הלאומי שלנו, הגובה תשלומים מכל האזרחים מכוח החוק ומשלם להם לפי החוק גם את קיצבת הזיקנה הזעומה שלהם. בשנות השבעים, הגיעה ממשלת גרמניה למסקנה שרבים מדי האזרחים אשר לא

■ אמנה בין ישראל לגרמניה

רצה המקרה, או הגורל, שבדיק בשעת אותו "מבצע" קיימו ישראל וגרמניה משא ומתן על חתימת אמנה הדדית לבטחון סוציאלי. אמנה זו (שקיימות רבות כמוה בין מדינות) נועדה ביסודה לאפשר את שמירת הרציפות של הזכויות הסוציאליות לאנשים העוברים מאחת המדינות לשנייה, או שהם עוברים זמנית במדינה האחרת. אבל אמנה זו איפשרה לישראלים גם הצטרפות לתוכנית הפנסיה, ומכיוון שאותו "מבצע" היה בתוקף בעת חתימת האמנה (1975), הוא חל אוטומטית גם על ישראלים. כך נוצרה לישראלים הזדמנות נאה לרכוש

שהדבר מוזר, לא תם גם הגידול המדהים בכדאיותה של התוכנית. כשהוגשו תיקי הנרשמים הישראליים למוסד הפדראלי לביטוח סוציאלי בגרמניה (B.F.A.), מצאו היועצים המשפטיים של מוסד זה פגם פורמלי ברוב רובם של התיקים והחליטו לפסול את זכאותם. האירגון נאלץ לצאת למאבק משפטי כבד כדי למנוע פסילה זו. המאבק נמשך לא פחות משלוש שנים והגיע עד לבית - הדין העליון לעניינים סוציאליים בגרמניה, שהכריע סוף סוף לטובת הישראליים. בינתיים המשיך השכר הממוצע בגרמניה להמריא ואילו ההשקעה נותרה, כאמור, בגובהה הנומינלי הישן. בסופו של דבר, נוצר מצב שבו הישראליים, והם בלבד (בגרמניה עצמה נסגר "המבצע" לפני שנים רבות), יכולים לרכוש את הביטוח הפנסיוני הגרמני

■ הזדמנות פז לזכות בפנסיה
 חודשים אחדים לפני המועד הסופי להרשמה, נודע על העניין, כמעט במקרה, לער"ד ישראל פרי. הוא היה מן הראשונים שערך ניתוח כלכלי רציני וכך גילה, שלישראלים ממתניה כאן הזדמנות-פז לזכות בביטוח פנסיוני כנגד השקעה פעוטה יחסית. הוא ניגש במהירות להקמת "האירגון למימוש האמנה על בטחון סוציאלי ישראל-גרמניה" ופתח במסע-פירסום נמרץ, הקורא לישראלים להירשם בעוד מועד ולהבטיח לעצמם זכויות נדירות אלה. כ-29,000 ישראלים נענו ונרשמו באירגון ועוד כ-9,000 נרשמו במסגרות אחרות, בייחוד במחלקה לפיצויים של התנועה הקיבוצית, שמומחיה איתרו גם הם את ההזדמנות וניהלו בשקט מסע הרשמה בקיבוצים. אבל בכך לא תמו התלאות ובמקביל, ככל

זכויות פנסיה בגרמניה בהנחה רצינית מאד, אבל המשך גילגוליה של התוכנית הגדיל הנחה זו פי כמה וכמה. טחנות הביורוקרטיה טוחנות לאט, וכך חלפו לא פחות מחמש שנים נוספות עד ששתי המדינות התקינו סוף סוף תקנות ביצוע למימוש האמנה. בכל השנים הללו גדל במהירות השכר הממוצע במשק הגרמני ובמקביל גדלו הגימלאות המובטחות. רק סכומי ההשקעה נשארו קפואים בערך ההיסטורי הנומינלי. כשנקבעו תקנות הביצוע, נקבע גם תאריך סופי ואחרון להרשמתם של ישראלים לתוכנית הפנסיה בתנאים המיוחדים של המבצע - יוני 1983. לכל הנושא הזה, לא ניתן בארץ שום פירסום של ממש, ואכן רוב רובם של אזרחי ישראל לא ידעו עליו וכמובן לא נקטו בשום צעד ליהנות ממנו.

ידיעות אחרונות 17.12.92

המרכז לחביעות מגרמניה בע"מ
נרדפי הנאצים
 שטרם קבלו פיצויים או קבלו פיצוי חד-פעמי קטן
 נמשכת ההרשמה לקבלת פיצוי חד-פעמי
 או רנטה חודשית מגרמניה

■ למי ששהה בגיטו מעל 18 חודש
 ■ למי ששהה במחנה ריכוז מעל 6 חודשים
 ■ למי שחי במקומות מסתור
 ■ למי שסובל מבעיות בריאות ומצוקה כלכלית
 יעוץ והרשמה ללא תשלום

אלנבי 14, ח"א, טל. 5101154